

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«Затверджую»

Голова приймальної комісії

СумДПУ імені А.С.Макаренка

проф. Ю.О. Лянной

«15» березня 2021 р.

ПРОГРАМА

**ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
«СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА З ОСНОВАМИ ТЕОРІЇ
І СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ»
для вступників на освітній ступінь «магістр»**

за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка
на спеціальність 016 Спеціальна освіта
на навчання або за
**освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)**
або за
**освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта
(Тифлопедагогіка. Сурдопедагогіка)**
*на базі освітнього ступеня «бакалавр», «магістр» та
освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»*

Розглянуто на засіданні
приймальної комісії
«15» березня 2021 року
Протокол № «7»

СУМИ – 2021

Програма фахового вступного випробування для набору вступників для подальшого навчання на спеціальності 016 Спеціальна освіта за освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія) або освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта (Тифлопедагогіка. Сурдопедагогіка), освітній ступінь «магістр».

Ухвалена на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти СумДПУ імені А.С. Макаренка (протокол № 11 від «23» лютого 2021 р.)

Завідувач кафедри

спеціальної та інклюзивної освіти,

д-р пед. наук, професор

_____ Т.М. Дегтяренко

Голова фахової атестаційної комісії

_____ Т.М. Дегтяренко

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ.....	7
РОЗДІЛ II. ОСНОВИ ТЕОРІЇ І СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	12
ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ.....	18
СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКА	22

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування «Спеціальна педагогіка з основами теорії і спеціальної методики виховної роботи» розрахована на абітурієнтів, які бажають вступити на базі освітнього ступеня «бакалавр», або освітнього ступеня «магістр», або освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» на спеціальність 016 Спеціальна освіта на навчання за **освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)**, або за **освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта (Тифлопедагогіка. Сурдопедагогіка)**, освітній ступінь «магістр».

Зміст програми фахового вступного випробування відповідає основним вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності і реалізує тісні зв'язки з клінічними та анатомо-фізіологічними основами наукової галузі Спеціальна освіта.

Метою вступного фахового випробування є:

- виявити та оцінити рівень навчальних досягнень вступників;
- перевірити здатність вступників самостійно здобувати знання у сфері майбутньої професійної діяльності відповідно програмовим вимогам;
- оцінити ступінь підготовленості вступників до подальшого навчання в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка для здобуття ступеня «магістр».

Вибір питань, які увійшли до переліку тих, що виносяться на вступні випробування, обумовлений профілем спеціальності 016 Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія) та спеціальності 016 Спеціальна освіта (Тифлопедагогіка. Сурдопедагогіка). Зміст програми вступного фахового випробування відповідає основним вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності і реалізує тісні зв'язки з клінічними та анатомо-фізіологічними основами наукової галузі Спеціальна освіта, включає знання загальних основ спеціальної педагогіки та основи теорії і спеціальної методики виховної роботи в спеціальних закладах. Державні вимоги до перевірки обов'язкового мінімуму змісту дисципліни зумовлюють ґрунтовну обізнаність абітурієнтів з таких питань:

- сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти в Україні;
- нормативно-правова база щодо освіти дітей із порушеннями психофізичного розвитку та діяльності спеціальних закладів в Україні;
- клініко-психолого-педагогічна характеристика осіб із порушеннями психофізичного розвитку (*далі по тексту за сучасним словником – особливими освітніми потребами*);

- критерії відбору дітей до спеціальних освітніх закладів;
- зміст та особливості побудови навчально-виховного процесу в умовах корекційно-розвиваючого навчання дітей із особливими освітніми потребами;
- система корекційної допомоги дітям із особливими освітніми потребами;
- інноваційні технології у спеціальному навчанні;
- специфіка професійної діяльності вчителя-дефектолога спеціального закладу освіти.

Зміст програми фахового вступного випробування зі «Спеціальної педагогіки з основами теорії і спеціальної методики виховної роботи» складається з пояснювальної записки, двох розділів: 1) Загальні основи спеціальної педагогіки (укл. О. В. Колишкін, Ю. А. Бондаренко); 2) Основи теорії і спеціальної методики виховної роботи в спеціальних закладах (укл. Л.О. Прядко, Т. М. Дегтяренко); програмових вимог фахового вступного випробування та системи оцінювання знань вступника.

Фахове вступне випробування відбувається **в усній формі**. Кожен абітурієнт отримує індивідуальний екзаменаційний білет, який складається із двох завдань. Перше завдання орієнтовано на перевірку знань абітурієнтів із загальних основ спеціальної педагогіки. Друге завдання передбачає визначення обізнаності абітурієнта з питань теорії і спеціальної методики виховної роботи в спеціальних закладах.

Відповіді абітурієнтів повинні бути лаконічні та логічні. У них слід продемонструвати знання спеціальної педагогічної, психологічної та методичної літератури, вміння оперувати категоріальним апаратом спеціальної педагогіки і спеціальної психології.

Абітурієнт, який претендує на вступ на освітній ступінь «магістр» за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта на вступних випробуваннях повинен:

- розкрити актуальну проблематику сучасної корекційно-педагогічної допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку;
- визначити клінічні та психолого-педагогічні особливості дітей з обмеженими можливостями;
- визначити оптимальні засоби навчання та виховання різних категорій дітей з порушеннями психофізичного розвитку;
- надати характеристику основним поняттям корекційної педагогіки: «корекція», «компенсація», «первинний дефект», «вторинні порушення» та ін.
- розкрити основну проблему корекційної педагогіки – компенсацію і корекцію аномального розвитку;

- розкрити завдання навчання і виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку;
- визначити вимоги до особистості педагога-дефектолога.

РОЗДІЛ І

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Основні питання та їх коротка характеристика

1. Спеціальна педагогіка як галузь педагогічної науки.

Спеціальна педагогіка як галузь педагогічної науки. Мета та основні завдання спеціальної педагогіки. Основні принципи та методи спеціальної педагогіки. Зв'язок спеціальної педагогіки з медичними науками, загальними та спеціальними психолого-педагогічними дисциплінами, спеціальними методиками. Етапи розвитку спеціальної педагогіки. Поняття про інклюзивну освіту. Особливості інклюзивної освіти.

2. Структура та особливості порушеного розвитку.

Порушення психічного та/або фізичного розвитку, причини їх виникнення. Теорія Л. С. Виготського про первинні та вторинні порушення розвитку. Складність структури та особливості процесу порушеного розвитку. Медико-біологічні основи здоров'я дітей з особливими освітніми потребами.

3. Діти з особливими освітніми потребами як учасники освітнього процесу.

Поняття «діти з порушеннями психофізичного розвитку», «діти з особливими освітніми потребами». Екзогенні та ендогенні причини порушень психофізичного розвитку. Класифікація дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Корекційно-педагогічна діяльність як психофізіологічне та соціально-педагогічне явище, що охоплює процес освіти. Зміст та основні напрями корекційно-педагогічної діяльності.

4. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при сенсорних порушеннях.

Класифікація осіб з порушеннями слуху. Загальна характеристика психофізичного розвитку дітей з порушеннями слуху. Зміст освіти глухих та осіб зі зниженим слухом. Педагогічна класифікація осіб зі зниженим зором. Загальна характеристика психофізичного розвитку дітей зі зниженим зором. Зміст освіти сліпих та дітей зі зниженим зором.

5. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях інтелекту, затримках психічного розвитку, відхиленнях емоційно-вольової сфери та соціальної поведінки.

Інтелектуальні порушення як соціально-психологічна проблема. Характеристика ступенів інтелектуального порушення. Диференційований та

індивідуальний підхід до дітей з інтелектуальними порушеннями в процесі навчання. Особливості змісту освіти дітей з інтелектуальними порушеннями. Затримка психічного розвитку, класифікація. Загальна психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку. Організація і зміст корекційно-розвивального навчання дітей із затримкою психічного розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями емоційно-вольової сфери. Клініко-психолого-педагогічна характеристика дітей з розладами аутичного спектру.

6. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при тяжких порушеннях мовлення.

Порушення мовлення: визначення поняття, причини виникнення. Клініко-педагогічна та психолого-педагогічна класифікації порушень мовлення. Принцип системного підходу до порушень мовлення. Зміст освіти дітей з порушеннями мовлення, особливості застосування методів, прийомів, засобів їх навчання та виховання в умовах інклюзивної освіти.

7. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості з комплексними порушеннями в розвитку.

Поняття про складні порушення розвитку. Класифікація дітей з комплексними (складними) порушеннями. Психолого-педагогічні основи розвитку та навчання осіб із складним дефектом.

8. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях рухової сфери.

Види порушень опорно-рухового апарату. Загальна характеристика дитячого церебрального паралічу. Структура рухового порушення при дитячому церебральному паралічі. Врахування особливостей порушень моторної сфери у різних видах навчальної діяльності дітей, організації їх спілкування та участі у позакласній роботі.

9. Законодавча база сучасної системи спеціальної освіти в Україні.

Державна підтримка та програмно-нормативне забезпечення спеціальної освіти в Україні. Закони України «Про освіту» «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту». Положення Національної доктрини розвитку освіти. Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні». Концепція розвитку інклюзивної освіти та інші державні нормативні документи.

10. Діти з особливими освітніми потребами (інтелектуальними/сенсорними порушеннями) як учасники корекційно-педагогічного процесу.

Інтелектуальні порушення: визначення поняття, її види (олігофренія, деменція). Класифікація інтелектуальних порушень за тяжкістю прояву. Комплектація класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями.

Сенсорні порушення: визначення поняття, види (порушення зору, слуху). Комплектація класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з сенсорними порушеннями.

11. Комплектування установ для дітей з особливими освітніми потребами.

Інклюзивно-ресурсні центри, шкільні психолого-медико-педагогічні комісії: завдання, склад, функції. Показники для зарахування дітей до спеціальних та/або інклюзивних закладів освіти.

12. Сутність процесу навчання в спеціальній школі.

Сутність спеціальної дидактики. Особливості навчального процесу в спеціальних закладах загальної середньої освіти. Активізація пізнавальної діяльності учнів з особливими освітніми потребами (інтелектуальними/сенсорними порушеннями) у процесі навчання.

13. Самопідготовка учнів спеціальної школи.

Вимоги до організації, тривалості та проведення самопідготовки у спеціальній школі для учнів з особливими освітніми потребами (інтелектуальними/сенсорними порушеннями). Структура самопідготовки. Форми організації самопідготовки з учнями з особливими освітніми потребами (інтелектуальними/сенсорними порушеннями). Взаємозв'язок у роботі вчителя і вихователя.

14. Особливості педагогічної діяльності учителя-дефектолога.

Провідна роль учителя-дефектолога у навчанні і вихованні дітей з особливими освітніми потребами (інтелектуальними/сенсорними порушеннями). Професійно-педагогічні та особистісні якості вчителя-дефектолога. Професійні знання та вміння. Система підготовки дефектологів в Україні.

15. Принципи навчання у спеціальній школі.

Сучасна класифікація принципів спеціальної дидактики: принципи навчання, що обслуговують компоненти його змісту; принципи навчання, що стосуються діяльності вчителя і методики його викладання; принципи, що стосуються контрольно-оцінювальних функцій процесу навчання; принципи навчання, що обслуговують його корекційний компонент. Характеристика та особливості реалізації принципів спеціальної дидактики у навчанні дітей з особливими освітніми потребами (інтелектуальними/сенсорними порушеннями). Індивідуальний та диференційований підхід як провідні принципи навчання учнів із особливими освітніми потребами.

16. Методи навчання у спеціальній школі.

Сутність і функції методів навчання. Сучасна класифікація методів навчання у спеціальній школі: за джерелом передачі та характером сприймання інформації; за дидактичною метою навчання; за характером пізнавальної діяльності учнів. Особливості застосування словесних методів навчання у спеціальній школі. Особливості застосування наочних методів навчання у спеціальній школі. Особливості застосування практичних методів навчання у спеціальній школі. Особливості використання гри у спеціальній школі. Основні напрямки та специфіка застосування проблемного та програмованого навчання. Використання комп'ютерних технологій.

17. Форми організації навчального процесу у спеціальній школі.

Основні та специфічні форми навчальної та корекційно-виховної роботи у спеціальній школі. Урок – як основна форма організації навчання у спеціальній школі: особливості та вимоги до уроку. Типи уроків, їх структура. Визначення мети і завдань уроку. Екскурсія як специфічна форма організації навчального процесу. Домашня самостійна навчальна робота учнів з особливими освітніми потребами (інтелектуальними/сенсорними порушеннями).

18. Контроль та оцінювання знань учнів спеціальної школі

Сутність понять «контроль», «перевірка», «оцінювання», «оцінка». Функції перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок учнів спеціальної школи. Об'єкти перевірки і оцінювання навчальних досягнень учнів. Психолого-педагогічні вимоги до перевірки і оцінювання знань, умінь і навичок. Види перевірок знань, умінь і навичок учнів спеціальної школи. Методи і форми контролю та перевірки навчальних досягнень учнів спеціальної школи. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з інтелектуальними/сенсорними порушеннями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні питання сурдопедагогіки / Під ред. Фомічової Л.І. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2003.
2. Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навч.-метод. посіб. / кол. авторів : Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін.; за заг. ред. Даниленко Л. І., – К., 2007. – 128 с.
3. Коберник Г. М. Введение в специальность Дефектология / Г. М. Коберник, В. М. Синьов. – К. : Вища школа, 1984. – 143 с.
4. Колишкін О. В. Вступ до спеціальності Дефектологія : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2006. – 288 с.
5. Колишкін О. В. Корекційна освіта : вступ до спеціальності : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 392 с.
6. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. – К. : Наук. світ, 2010. – 196 с.
7. Лапшин В. А. Основы дефектологии / В. А. Лапшин, Б. П. Пузанов. – М. : Просвещение, 1990. – 143 с.
8. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособ. / В. А. Липа. – Донецк : Лебідь, 2002. – 327 с.
9. Матвеева М. П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку: навч.-метод. посіб. / М. П. Матвеева, С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський, 2005. – 164 с.
10. Миронова С. П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.
11. Основы корекційної педагогіки : навч. посіб. / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвеева; за заг. ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ імені І. Огієнка, 2010. – 264 с.
12. Синьов В. М. Основы дефектологии: навч. посіб. для студ. пед. ін-тів / В. М. Синьов, Г. М. Коберник. – К. : Вища школа, 1994. – 143 с.
13. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підруч. – Частина 1, 2. / В. М. Синьов. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
14. Синьова Є.П. Тифлопедагогіка. Теорія виховання сліпих та слабозорих дітей. – Київ, 2009. – 212 с.
15. Український дефектологічний словник / Л. В. Вавіна, А. М. Висоцька, В. В. Засенко та ін.; за ред. В. І. Бондаря. – К. : Милосердя України, 2001. – 211 с.

РОЗДІЛ II

ОСНОВИ ТЕОРІЇ І СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Основні питання та їх стисла характеристика

1. Теорія і спеціальна методика виховання у спеціальних закладах як педагогічна наука.

Основні напрями виховного процесу в спеціальних закладах та їх характеристика. Зв'язок теорії і методики виховання в спеціальних закладах зі спеціальною психологією, спеціальною педагогікою.

2. Концепція виховання дітей з особливими освітніми потребами.

Спеціальна освіта, як соціально-педагогічна проблема. Структурно-організаційні принципи побудови виховного процесу спеціальних закладів. Організація життєдіяльності виховного колективу спеціального закладу.

3. Система виховної роботи в спеціальних закладах та її форми.

Спрямування виховної роботи в спеціальних та інклюзивних закладах. Поняття про форми виховної роботи в спеціальних та інклюзивних закладах. Класифікація форм виховної роботи в залежності від організованості учнів: участі всього класу, невеликої групи учнів або ж окремих школярів. Організаційні форми виховання в залежності від методики виховного процесу (словесні, практичні, наочні).

4. Принципи виховання та їх реалізація у вихованні дітей з особливими освітніми потребами.

Сутність поняття «принципи виховання» в спеціальних закладах. Характеристика об'єктивно існуючих принципів виховання: дієвість виховання, виховання у колективі, єдність виховних дій, безперервність, єдність вимог і поваги до особистості, оптимістична перспективність, єдність виховання і навчання та інше.

5. Методи виховної роботи у спеціальних закладах.

Поняття про методи і проблеми виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання. Система загальних методів виховання у спеціальних закладах. Характеристика груп методів за І. Єременком (вправи, переконання, стимулювання, приклад). Майстерність педагога у використанні привчання, доручень, виховуючих ситуацій.

6. Моральне виховання учнів у спеціальних закладах.

Сутність поняття «мораль» і «моральне виховання». Характеристика складових частин морального виховання. Завдання морального виховання в спеціальних закладах (формування моральної свідомості, моральних почуттів, навичок і звичок суспільної поведінки). Методи морального виховання. Вивчення морального розвитку учнів у спеціальних закладах освіти.

7. Трудове виховання учнів спеціальних закладів.

Сутність поняття «трудове виховання». Значення та завдання трудового виховання учнів спеціальних закладах освіти. Відображення проблеми трудового виховання у працях вчених-дефектологів. Методи трудового виховання. Структура загально трудової і професійної підготовки учнів у спеціальних закладах освіти.

8. Фізичне виховання дітей спеціальних закладів освіти.

Сутність поняття «фізичне виховання». Завдання фізичного виховання в спеціальних закладах освіти. Зміст фізичного виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Форми організації фізичного виховання в спеціальних закладах освіти. Фізичне виховання в режимі дня і системі позакласної роботи. Відображення проблеми фізичного виховання у працях вчених-дефектологів.

9. Естетичне виховання учнів спеціальних закладів освіти.

Сутність поняття «естетичне виховання» в спеціальних закладах освіти. Предмет і завдання естетичного виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Особливості естетичного розвитку дітей спеціальних закладів освіти. Методи естетичного виховання. Відображення проблеми естетичного виховання у працях вчених-дефектологів.

10. Екологічне виховання дітей спеціальних закладів освіти.

Поняття і сутність екологічного виховання. Завдання екологічного виховання у спеціальних закладах освіти. Гра в екологічному вихованні. Екскурсія – один із факторів екологічного виховання. Умови екологічного виховання учнів спеціальних закладів освіти.

11. Статеве виховання учнів спеціальних закладів.

Поняття «статеве виховання», завдання і організація статевого виховання дітей спеціальних закладів освіти.

12. Правове виховання дітей спеціальних закладів освіти.

Сутність поняття «правове виховання», мета і завдання правового виховання дітей спеціальних закладів освіти. Відображення проблеми правового виховання у працях вчених-дефектологів. Основи правового виховання у спеціальних закладах освіти. Форми і методи і організація роботи по правовому вихованню в спеціальних закладах освіти.

13. Планування та облік результатів позаурочної роботи у спеціальних закладах освіти.

Планування як основа виховного процесу в спеціальних закладах освіти. Основна мета планування. Форма ведення плану. Облік та оцінка результатів виховної роботи.

14. Особистість вихователя у корекційно-виховному процесі.

Вимоги до особистості вихователя спеціального закладу освіти. Професіограма вихователя. Кваліфікаційна характеристика вихователя спеціального закладу освіти.

15. Взаємодія дошкільного закладу, школи і сім'ї у вихованні дітей з особливими освітніми потребами.

Трудове виховання дітей в сім'ї. Розробка теоретичних і дидактичних основ виховного процесу у сім'ї. Модель педагогічної взаємодії вихователів та батьків.

16. Сучасна система закладів для дітей з особливими освітніми потребами.

Основні положення системи навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами. Структура і форми спеціальної освіти. Типи закладів для дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Загальна характеристика принципів виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Особливості процесу навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

17. Соціальна реабілітація як галузь соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

Сутність та зміст соціальної реабілітації. Принципи побудови та основні напрями процесу соціальної реабілітації. Зміст процесу соціальної реабілітації для різних категорій осіб з особливими освітніми потребами.

18. Діти з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.

Поняття про інклюзивну освіту. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти. Мета та завдання інклюзивної освіти. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної школи.

19. Професіограма вчителя-дефектолога, педагогічна деонтологія.

Роль вчителя у навчанні, вихованні і розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Вимоги до особистості педагога-дефектолога. Педагогічна деонтологія вчителя-дефектолога. Професійні якості педагога-дефектолога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні питання сурдопедагогіки / Під ред. Фомічової Л.І. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2003.
2. Белкин А. С. Нравственное воспитание учащихся во вспомогательной школе / А. С. Белкин. – М. : Просвещение, 1977. – 203 с.
3. Воспитание и обучение детей во вспомогательной школе / под ред. / В. В. Воронковой. – М., 1994. – 416 с.
4. Дульнев Г. М. Учебно-воспитательная работа во вспомогательной школе / Г. М. Дульнев. – М., 1984. – 178 с.
5. Еременко И. Г. Олигофренопедагогика : науч. пособ. / И. Г. Еременко. – К., 1985. – 328 с.
6. Ермаков В.П., Якунин Г.А. Развитие, обучение и воспитание детей с нарушениями зрения: Справ.-метод. Пособие для учителя. – М.: Просвещение, 1990. - 223 с.
7. Засенко Н. Ф. Основи сурдопедагогіки : навч. посібник для студ. дефектол. фак. / Н. Ф. Засенко. – К. : КПІ імені О. М. Горького, 1990. – 104 с.
8. Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навч.-метод. посіб. / кол. авторів : Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін.; за заг. ред. Даниленко Л. І., – К., 2007. – 128 с.
9. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія / А. А. Колупаєва. – К. : Самміт-Книга, 2009. – 272 с.
10. Колишкін О. В. Корекційна освіта : вступ до спеціальності : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 392 с.
11. Колишкін О. В. Теоретико-практичні основи адаптивної фізичної

культури : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 425 с.

12. Кот М. З. Теорія і методика виховної роботи в допоміжній школі / М. З. Кот. – К., 1998. – 356 с.

13. Кулікова Л. Ф. Статеве виховання дітей і підлітків / Л. Ф. Кулікова. – К., 1988. – 398 с.

14. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособ. / В. А. Липа. – Донецк : Лебідь, 2002. – 327 с.

15. Мачихина В. Ф. Внеклассная воспитательная работа во вспомогательной школе-интернате / В. Ф. Мачихина. – М. : Просвещение, 1983. – 168 с.

16. Миронова С. П. Олігофренопедагогіка: навч. пос. / С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський, 2008. – 203 с.

17. Миронова С. П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.

18. Мовленнєва і сенсорна системи та їх порушення: навч. посіб. (за напрямом підготовки «Корекційна освіта») / Укл. Т.М. Дегтяренко, О.В. Лобанова, І.О. Дудченко. – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2012. – 416 с.

19. Организация самоподготовки во вспомогательной школе-интернате : метод. реком. учителю и воспитателю / сост. В. Е. Турчинская, С. Ф. Николаев. – К. : РУМК Минпресса УССР, 1988. – 58 с.

20. Основа обучения и воспитания аномальных детей / под ред. А. И. Дьячкова. – М., 1965. – 500с.

21. Основи корекційної педагогіки : навч. посіб. / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва; за заг. ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ імені І. Огієнка, 2010. – 264 с.

22. Пинский Б. И. Психология трудовой деятельности учащихся вспомогательной школе / Б. И. Пинский. – М. : Педагогика, 1997. – 446 с.

23. Процкая Т. И. Работа воспитателя во вспомогательной школе / Т. И. Процкая. – М., 1981. – 176 с.

24. Психолого-педагогічні основи корекційної роботи в спеціальній школі : хрестоматія / за ред С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський, 2004. – 220 с.

25. Пузанов В. П. Рекомендации по организации правового обучения во вспомогательной школе / В. П. Пузанов. – М., 1984. – 74 с.

26. Синьов В. М. Основи дефектології: навч. посіб. для студ. пед. ін-тів / В. М. Синьов, Г. М. Коберник. – К. : Вища школа, 1994. – 143 с.

27. Синьова Є.П. Тифлопедагогіка. Теорія виховання сліпих та слабоворих дітей. – Київ, 2009. – 212 с.
28. Смирнова А. Н. Корекційно-виховна робота вчителя допоміжної школи / А. Н. Смирнова. – М., 1983. – 120 с.
29. Сурдопедагогіка : учеб. для студ. высш. пед. завед. / под ред. Е. Г. Речицкой. – М. : ВЛАДОС, 2004. – 655 с.
30. Сурдопедагогіка : учеб. пособ. для студ. дефектол. фак. пед. ин-тов / Л. В. Андреева, К. А. Волков, Т. А. Григорьева и др.; под ред. М. И. Никитиной. – М. : Просвещение, 1989. – 384 с.
31. Турчинская К. М. Профорієнтація во вспомагательной школе / К. М. Турчинская. – К. : Родная школа, 1976. – 68 с.
32. Федорець П.С. Технічні засоби в реабілітації інвалідів по зору : навч. посіб / П.С. Федорець. – К., 2006. – 76 с.

**ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
«СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА З ОСНОВАМИ ТЕОРІЇ
І СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ»**

вступ на спеціальність 016 «Спеціальна освіта

**Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)**

1. Спеціальна педагогіка як галузь педагогічної науки.
2. Основні принципи та методи спеціальної педагогіки.
3. Поняття про інклюзивну освіту.
4. Поняття про порушення у розвитку людини та їх причини.
5. Складність структури та особливості процесу порушеного розвитку.
6. Класифікація дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
7. Загальна характеристика психофізичного розвитку дітей з порушеннями слуху.
8. Зміст освіти глухих та дітей зі зниженим слухом.
9. Загальна характеристика психофізичного розвитку дітей з порушеннями зору.
10. Зміст освіти сліпих та дітей зі зниженим зором.
11. Інтелектуальні порушення як соціально-психологічна проблема.
12. Особливості змісту освіти дітей з інтелектуальними порушеннями.
13. Організація і зміст корекційно-розвивального навчання дітей із затримкою психічного розвитку.
14. Загальні уявлення про порушення мовлення та їх причини. Класифікація порушень мовлення.
15. Законодавча база сучасної системи спеціальної освіти в Україні.
16. Психокорекційна педагогіка (олігофренопедагогіка) як наука.
17. Понятійно-категоріальний апарат психокорекційної педагогіки.
18. Діти з інтелектуальними порушеннями як учасники корекційно-педагогічного процесу.
19. Комплектування установ для дітей з особливими освітніми потребами.
20. Критерії відбору дітей до спеціальної школи.
21. Сутність процесу навчання в спеціальній школі.
22. Активізація пізнавальної діяльності учнів з інтелектуальними порушеннями у процесі навчання.
23. Самопідготовка учнів спеціальної школи.
24. Професійно-педагогічні та особистісні якості олігофренопедагога.
25. Принципи навчання у спеціальній школі.
26. Методи навчання у спеціальній школі.
27. Форми організації навчального процесу у спеціальній школі.
28. Урок – як основна форма організації навчання у спеціальній школі: особливості та вимоги до уроку.

29. Контроль та оцінювання знань учнів спеціальної школі.
30. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з інтелектуальними порушеннями.
31. Теорія і спеціальна методика виховання у спеціальних закладах як педагогічна наука.
32. Концепція виховання дітей з психофізичними порушеннями.
33. Система виховної роботи в спеціальних закладах та її форми.
34. Принципи виховання і їх реалізація у вихованні дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
35. Методи виховної роботи у спеціальних закладах.
36. Моральне виховання учнів у спеціальних закладах.
37. Трудове виховання учнів спеціальних закладів.
38. Фізичне виховання дітей спеціальних закладів.
39. Естетичне виховання учнів спеціальних закладів.
40. Екологічне виховання дітей спеціальних закладів.
41. Статеве виховання учнів спеціальних закладів.
42. Правове виховання дітей спеціальних закладів.
43. Планування та облік результатів позаурочної роботи у спеціальних закладах.
44. Особистість вихователя у корекційно-виховному процесі.
45. Взаємодія дошкільного закладу, школи і сім'ї у вихованні дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
46. Сучасна система закладів для дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
47. Діяльність інклюзивно-ресурсних центрів.
48. Соціальна реабілітація як галузь соціалізації осіб з обмеженими можливостями.
49. Особи з вадами психофізичного розвитку в умовах інклюзивного навчання.
50. Роль вчителя у навчанні, вихованні і розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
51. Професійні якості педагога-дефектолога.

**ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
«СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА З ОСНОВАМИ ТЕОРІЇ
І СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ»**

вступ на спеціальність 016 «Спеціальна освіта

**Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта
(Тифлопедагогіка. Сурдопедагогіка)**

1. Спеціальна педагогіка як галузь педагогічної науки.
2. Основні принципи та методи спеціальної педагогіки.
3. Поняття про інклюзивну освіту.
4. Поняття про порушення у розвитку людини та їх причини.
5. Складність структури та особливості процесу аномального розвитку.
6. Класифікація дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
7. Загальна характеристика психофізичного розвитку дітей з порушеннями слуху.
8. Зміст освіти глухих та слабочуючих дітей.
9. Загальна характеристика психофізичного розвитку дітей з порушеннями зору.
10. Зміст освіти сліпих та слабозорих дітей.
11. Об'єкт, суб'єкт, мета, завдання сурдопедагогіки як науки.
12. Понятійно-категоріальний апарат сурдопедагогіки.
13. Методи наукових досліджень сурдопедагогіки.
14. Особливості психічного розвитку дітей з порушеннями слуху.
15. Законодавча база сучасної системи спеціальної освіти в Україні.
16. Класифікація дітей з порушеннями слуху. Причини порушень слухового аналізатору.
17. Сучасні теорії навчання дітей з порушеннями слуху.
18. Загальна характеристика процесу навчання у школі глухих. Процес навчання учнів шкіл для слабочуючих.
19. Комплектування установ для дітей з порушеннями у розвитку.
20. Критерії відбору дітей до спеціальної школи.
21. Сутність процесу навчання в спеціальній школі.
22. Критерії добору програми навчання для дітей з порушеннями слуху.
23. Самопідготовка учнів спеціальної школи.
24. Професійно-педагогічні та особистісні якості олігофренопедагога.
25. Принципи навчання у спеціальній школі.
26. Методи навчання у спеціальній школі.
27. Форми організації навчального процесу у спеціальній школі.
28. Урок – як основна форма організації навчання у спеціальній школі: особливості та вимоги до уроку.
29. Контроль та оцінювання знань учнів спеціальної школи.

30. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з інтелектуальними порушеннями.
31. Теорія і спеціальна методика виховання у спеціальних закладах як педагогічна наука.
32. Концепція виховання дітей з психофізичними порушеннями.
33. Система виховної роботи в спеціальних закладах та її форми.
34. Принципи виховання і їх реалізація у вихованні дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
35. Методи виховної роботи у спеціальних закладах.
36. Моральне виховання учнів у спеціальних закладах.
37. Трудове виховання учнів спеціальних закладів.
38. Фізичне виховання дітей спеціальних закладів.
39. Естетичне виховання учнів спеціальних закладів.
40. Екологічне виховання дітей спеціальних закладів.
41. Статеве виховання учнів спеціальних закладів.
42. Правове виховання дітей спеціальних закладів.
43. Планування та облік результатів позаурочної роботи у спеціальних закладах.
44. Особистість вихователя у корекційно-виховному процесі.
45. Взаємодія дошкільного закладу, школи і сім'ї у вихованні дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
46. Сучасна система закладів для дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
47. Діяльність психолого-медико-педагогічної консультації.
48. Соціальна реабілітація як галузь соціалізації осіб з обмеженими можливостями.
49. Особи з вадами психофізичного розвитку в умовах інклюзивного навчання.
50. Роль вчителя у навчанні, вихованні і розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
51. Педагогічна деонтологія вчителя-дефектолога.
52. Професійні якості педагога-дефектолога.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКА

Фахове вступне випробування «Спеціальна педагогіка з основами теорії і спеціальної методики виховної роботи» розраховане на абітурієнтів, які бажають вступити на спеціальність 016 Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія) або на спеціальність 016 «Спеціальна освіта (Тифлопедагогіка. Сурдопедагогіка)» освітнього ступеня «магістр» і проходить у формі усного опитування студентів за запитаннями екзаменаційного білету. Екзаменаційні білети містять два теоретичних питання, перше з яких включає питання з розділу I «Загальні основи спеціальної педагогіки», друге – з розділу II «Основи теорії і спеціальної методики виховної роботи в спеціальних закладах».

Відповіді абітурієнта оцінюються за шкалою у **200 балів**.

Загальні критерії оцінювання знань вступника на вступному випробуванні та їх відповідність шкалам оцінювання наведені у таблиці:

Сума балів	Рівні	Критерії оцінювання знань
177–200	Високий	Абітурієнт дає правильні та розгорнуті відповіді на питання білету. Глибоко розуміє значення психолого-педагогічних термінів та вільно ними оперує. Різнобічно аналізує закономірності психолого-педагогічного розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку. Показує знання не лише основної, але й додаткової літератури. Робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, вдало наводить приклади. Переконливо обґрунтовує власну думку.
154–176	Достатній	Абітурієнт дає правильні та достатньо повні відповіді на питання білету, але з деякими неточностями або пропусками в неосновних питаннях. Оперує психолого-педагогічними термінами без особливих труднощів, вміє логічно побудувати відповіді на поставлені питання, орієнтується в галузі дошкільної освіти, логічно обґрунтовує власну думку.
130–153	Задовільний	Абітурієнт в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповіді на питання білету неповні, неглибокі, містять неточності, носять частковий характер. Робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів. Відсутнє вміння обґрунтовувати власну думку.
100–129	Низький	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, а тому дає відповідь не по суті поставлених запитань. Не розуміє психолого-педагогічних термінів, не орієнтується в сучасних наукових дослідженнях у галузі дошкільної освіти, не володіє професійними знаннями.

Згідно з рівнями оцінювання знань **«високий»** ставиться, якщо абітурієнт набрав **від 177 до 200 балів**; **«достатній»** ставиться, якщо абітурієнт набрав **від 154 до 176 балів**; **«задовільний»** та **«низький»** ставиться, якщо абітурієнт не розкрив матеріал у межах програм курсів педагогічних дисциплін і набрав **від 130 до 153 балів** та **від 100 до 129 балів** відповідно.

Якщо абітурієнт під час фахового вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0–99 балів, то ця кількість балів вважається недостатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів фахової атестаційної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами фахової атестаційної комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали вступного фахового випробування виголошуються головою фахової атестаційної комісії усім абітурієнтам, які брали участь у випробуванні після закінчення іспиту.

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
«Спеціальна педагогіка з основами теорії
і спеціальної методики виховної роботи»
для вступників на освітній ступінь «магістр»
за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка
на спеціальність 016 Спеціальна освіта
на навчання або за
освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)
або за
освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта
(Тифлопедагогіка. Сурдопедагогіка)
на базі освітнього ступеня «бакалавр», «магістр» та
освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»

Суми: СумДПУ, 2021

Укладачі О. В. Колишкін, Ю. А. Бондаренко, Л.О. Прядко, Т. М. Дегтяренко
Загальна редакція програми: **Т. М. Дегтяренко, О. В. Боряк**
Відповідальна за випуск: **О. В. Боряк**
Комп'ютерне складання та верстання: **Н. В. Горбань**

Адреса видавця та виготовлювача:
вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002,
СумДПУ імені А. С. Макаренка